



Hallitusneuvottelut, puheenjohtajat

7.6.2023





STM:n virkanäkemys

STM:n näkemyksen mukaan uusi vammaispalvelulaki tulee säilyttää sellaisena kuin eduskunta on sen hyväksynyt. STM esittää kantanaan, että

- **vammaispalvelulain soveltamisalan toteutumista ohjataan ja seurataan lain voimaantulon jälkeen. Tavoitteena on, että laki pysyy vammaisille henkilöille suunnattuna erityislakina.**
- STM ei näe mahdollisena vaihtoehtona lain voimaantulon siirtämistä tai lain sisällön muuttamista.
- Voimaantulon siirrolla tuleva hallitus jättäisi toteuttamatta uudistuksen, joka on yhteiskunnan haavoittuvimmassa asemassa olevien henkilöiden, mukaan lukien vammaisten lasten perheet, kannalta merkittävä. Vammaisten henkilöiden palvelut jäisivät vanhentuneen ja puutteellisen lainsäädännön varaan, joka ei kaikilta osin täytä YK:n vammaissopimuksen velvoitteita.
- STM:n arvio on, että laki aiheuttaa vammaispalveluihin lisäkustannuksia alle 2 %

Kokonaan uusi vammaispalvelulaki



- **Kaikki vammaispalvelut järjestetään uuden vammaispalvelulain perusteella eri tavoin vammaisille henkilöille.**
- Kehitysvammalain perusteella ei järjestetä jatkossa lainkaan palveluita.
Kehitysvammaisia henkilöitä noin 40 000 – 50 000
 - **Kehitysvammapalveluihin ei tarvita jatkossa erillistä rahoitusta** tahdosta riippumatonta erityishuoltoa lukuun ottamatta
 - Yhteinen laki, joten henkilöstöresursseja on mahdollista käyttää entistä tehokkaammin
- Oikeus palveluiden saantiin ei perustu diagnoosiin, vaan tavoitteena on turvata sisällöltään ja toteuttamistavaltaan yksilöllisen tarpeen mukaiset palvelut.

Vammaisen henkilön määritelmä, ikäntymisrajan poistaminen:



Uusi laki

Tätä lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka:

- 1) vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
- 2) vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa; ja
- 3) itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä tämän lain mukaisia palveluita.

Ikäntymisrajaus ei olisi ollut ikäraja eikä ehdoton rajaus, vaan jokaisen henkilön osalta erikseen harkittava.

Se ei olisi missään tilanteessa koskenut vielä 65-vuotiaita henkilöitä.

Hallituksen esitys

Tätä lakia sovelletaan henkilöön (vammainen henkilö), jonka:

- 1) vamman tai sairauden aiheuttama fyysinen, kognitiivinen, psyykkinen, sosiaalinen tai aisteihin liittyvä toimintarajoite on pitkäaikainen tai pysyvä;
- 2) vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa estää osallistumisen yhteiskuntaan yhdenvertaisesti muiden kanssa;
- 3) **avun, tuen tai huolenpidon tarve johtuu pääasiassa muusta kuin iäkkäänä alkaneesta ja tyypillisesti iäkkäillä henkilöillä esiintyvistä sairauksista tai yleisestä vanhuudesta johtuvasta rappeutumisesta taikka heikkoudesta; ja**
- 4) itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää välttämättä tämän lain mukaisia palveluita.

Suurin osa palveluista säilyy nykyisellään, mutta ne voidaan kohdentaa tarkoituksenmukaisemmin



- 1) Valmennus
- 2) Henkilökohtainen apu
- 3) Erityinen osallisuuden tuki
- 4) Tuettu päätöksenteko
- 5) Vaativa moniammatillinen tuki
- 6) Asumisen tuki
- 7) Lapsen asumisen tuki
- 8) Esteettömän asumisen tuki
- 9) Lyhytaikainen huolenpito
- 10) Päivätoiminta

11) Kehitysvammaisten henkilöiden työtoiminta

12) Liikkumisen tuki

13) Taloudellinen tuki hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle

Ei uusi palvelu

Vain osalle uusi palvelu

Uusi palvelu hyvin rajatulle ryhmälle



Vammaispalvelujen kokonaiskustannukset

- Vuonna 2021 vammaispalvelujen kustannukset olivat 2,6 miljardia
- Vammaispalvelulain lisäkustannukset noin 50 miljoonaa euroa
- STM:n ja VM:n välinen kustannusarvion ero on noin 80 miljoonaa euroa ja koskee erityisesti sitä, järjestetäänkö vammaispalvelulain perusteella iäkkäiden palveluja

Perustelut virkanäkemykselle

Miksi ei ole syytä tehdä kiireellisiä muutoksia?



- Ministeriö seuraa uuden vammaispalvelulain toimeenpanon vaikutuksia erillisseurannalla
- Iäkkäiden henkilöiden määrä ei kasva yhtäkkiä, vaan vähitellen. Osana seurantaa tarkastellaan uuden vammaispalvelulain, uuden palvelurakenteen, uudistetun sosiaalihuoltolain ja iäkkäiden henkilöiden määrän kasvun **vaikutuksia kustannuksiin**.
- Vasta tämän jälkeen on mahdollista tehdä johtopäätöksiä mahdollisesti lainsäädäntöön tai palvelurakenteisiin tarvittavista muutoksista.
 - **Perustuslakivaliokunta** totesi mietinnössään, että **soveltamisalan muuttaminen edellyttää perusteellista säädösvalmistelua**. (PeV 79/2022 vp)
- Uuden lain kustannusten syntymiseen vaikuttaa myös se, että laissa on kolmen vuoden siirtymäaika ja osa palveluista (erityinen osallisuuden tuki osittain ja tuettu päätöksenteko) tulee voimaan vasta viiveellä.



Muita huomioita

- **Sosiaalihuoltolaki on edelleen ensisijainen yleislaki ja uusi vammaispalvelulaki toissijainen erityislaki.** Nämä säännökset ovat aivan vastaavat nykyisessä ja uudessa vammaispalvelulaissa henkilökohtaisen avun ikääntymisrajausta lukuun ottamatta.
- **lääkkäiden henkilöiden palvelutarve ja elämäntilanne** poikkeaa usein koko ikänsä vammaispalveluiden piirissä olevien vammaisten henkilöiden tarpeesta.
- Toimeenpanon koulutuksissa on korostettu sosiaalihuoltolain ensisijaisuutta. Toimeenpanon valmistelu on jo pitkällä sekä alueilla että muiden lakia toimeenpanevien viranomaisten osalta.

Mitä jäisi toteutumatta, jos uusi vammaispalvelulaki ei tulisi voimaan?



Muutama nosto:

- Väliinputoajat mm. autismi- ja neurokirjon henkilöt, erityisesti lapset ja nuoret jäisivät edelleen ilman palveluita
- Lasten asemaa koskevat parannukset jäisivät toteutumatta (lapsen kuuleminen ja tukeminen asiakasprosessissa, lasten laitosasumisen lakkauttaminen ja palveluiden turvaaminen vahvemmin kotiin)
- Kehitysvammaisten henkilöiden palvelut järjestettäisiin edelleen osin kehitysvammalain perusteella - Erillinen laki ja palvelut eriyttäisivät edelleen kehitysvammaiset henkilöt osin muusta yhteiskunnasta.
- Subjektiivisena oikeutena toteutettava vammaisen henkilön omia voimavaroja vahvistava tavoitteellinen valmennus jäisi saamatta – voi vähentää pitkäaikaisen tuen tarvetta ja esimerkiksi opintojen keskeytymistä.
- Kaikkein heikoimmassa asemassa oleville vammaisille henkilöille suunnattu täysin uusi palvelu erityinen osallisuuden tuki jäisi saamatta
- Lyhytaikainen huolenpito jäisi osin toteutumatta – perheiden tukeminen
- Liikkumisen tuen uudet toteutustavat ja joustot jäisivät toteutumatta
- Hengityslaittepotilaiden potilaiden asema säilyisi syrjivänä



Vammaispalvelulain kokonaiskustannukset

Hallituksen esitys	21,6	21,6	21,6	21,6	21,6
Invalidivähennyksen poiston vaikutusarvion tarkentuminen	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
Eduskunnan edellyttämät muutokset, 1. kustannusarvio		3,2	10,4	13,5	13,9
KEHYKSESSÄ PÄÄTETTY YHTEENSÄ					
	22,0	25,2	32,4	35,5	35,9
Eduskunnan edellyttämät muutokset, lisäys aikaisempaan kustannusarvioon	2,2	15,6	16,2	16,6	17,2
STM KUSTANNUSARVIO YHTEENSÄ	24,2	40,8	48,6	52,1	53,1